

Inleiding Leontine Bijleveld op Conferentie VN- Vrouwenverdrag 9 februari 2017

9 feb 2017

Goedenmiddag,

Dank aan de Directie Emancipatie voor de uitnodiging om u in een notendop te vertellen over CEDAW, de Engelse benaming van het Verdrag inzake Uitbanning van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen van de Verenigde Naties én van het Comité dat toeziet op de naleving ervan.

Nederland heeft zich in 1991 gebonden aan het Vrouwenverdrag uit 1979. Het VN-Vrouwenverdrag beschrijft wat discriminatie van vrouwen inhoudt en wat regeringen moeten doen om discriminatie te bestrijden en de positie van vrouwen te verbeteren.

Dat gaat verder dan de eigen regelgeving discriminatievrij maken en gelijkheid voor de wet garanderen. De regering moet er ook voor zorgen dat andere partijen, bedrijfsleven, verenigingen en ook burgers, vrouwen niet discrimineren.

Gelijkheid moet in de praktijk worden bereikt – de facto gelijkheid.

Om de feitelijke gelijkheid sneller te bereiken mogen verdragsstaten tijdelijke maatregelen treffen, die niet als discriminatie worden beschouwd (art.4).

In de eerste artikelen van het Vrouwenverdrag staan de definities van discriminatie. Die worden verderop uitgewerkt op verschillende terreinen, zoals politiek en openbaar leven, sociaal economisch terrein, onderwijs en gezondheid. Daarnaast zijn er specifieke artikelen over gelijke rechten wat betreft nationaliteit, huwelijkse en familiale betrekkingen. Ook de taken van het toezichthoudend comité, CEDAW of het Vrouwenrechtencomité en de procedures voor rapportage staan in het Verdrag omschreven.

Het Vrouwenverdrag is een dynamisch verdrag. De interpretatie gaat mee met de tijd en met de ontwikkelingen in de wereld.

Zo staat bijvoorbeeld niet letterlijk in het verdrag dat geweld tegen vrouwen discriminatie is, maar de erkenning dat geweld zorgt dat vrouwen niet op gelijke voet met mannen van rechten en vrijheden kunnen genieten is inmiddels vrijwel onomstreden.

CEDAW formuleerde hier Algemene Aanbevelingen 12 en 19 over en werkt inmiddels aan een actualisering.

Het comité refereert bovendien aan andere mijlpalen met betrekking tot mensenrechten van vrouwen op VN-niveau.

Zoals bijvoorbeeld resolutie 1325 van de Veiligheidsraad over vrouwen en gewapend conflict.

Het is een misverstand te denken dat het Vrouwenverdrag vooral iets moet betekenen voor verre landen, dat het in Nederland allemaal wel goed geregeld is behalve daar waar het verkeerde geloof dominant is. Dankzij het Vrouwenverdrag, en jarenlang procederende NGO's, heeft de SGP er een paar door vrouwen beklede zetels in de lokale politiek bij. Het CEDAW-Comité beoordeelt elke Verdragsstaat op eigen mogelijkheden en merites respectievelijk tekortkomingen en legt geen globale rangorde aan, zoals het World Economic Forum met het Global Gender Gap Report.

Gelukkig erkende minister Bussemaker tegenover het Comité dat er in ons land op tal van terreinen de nodige 'uitdagingen' liggen.

Het Vrouwenverdrag legt Verdragsstaten resultaatsverplichtingen op, geen inspanningsverplichting. Staten moeten periodiek rapporteren over hoe ze de rechten van vrouwen waarborgen en hun positie verbeteren. En over wat ze hebben gedaan met de aanbevelingen van het Vrouwenrechtencomité na de vorige rapportagecyclus. Hier schiet Nederland te kort.

Herhaaldelijk staat in de recente conclusies en aanbevelingen *The Committee remains concerned of Recalling its previous concluding observations*. Het Comité gebruikt ook regelmatig de meer dringende terminologie in het VN-jargon: in plaats van het 'gewone' *recommends calls* en zelfs *urges*. En *without delay*, of zelfs *without any further delay*. Dat laatste staat bijvoorbeeld bij de aanbeveling om te zorgen voor gratis rechtshulpverlening voor alle slachtoffers van huiselijk geweld, zoals daders die al krijgen.

U bespreekt in Themasessie 2 hoe dit uitgevoerd moet worden.

Een ander terugkerend en urgent onderwerp is hoe Nederland zorgt dat in eigen land betere remedies komen tegen schending van rechten die het Verdrag individuele vrouwen garandeert. In eigen land, *domestic remedies*. Dit is iets anders dan uitvoering geven aan de aanbevelingen van het Comité in de individuele klachtprocedure van de zwangere zelfstandigen zonder uitkering.

Moet ook gebeuren: betalen – repareren en compenseren.

Bij CEDAW klagen kan pas als alle *domestic remedies* doorlopen zijn.

Nederland ratificeerde het klachtprotocol bij het Vrouwenverdrag in 2002, speelde een belangrijke rol bij tot standkoming daarvan. En legt de enige van de acht Nederlandse klachtzaken waarin het Comité schending van Verdragsrechten concludeert naast zich neer. Dat is niet uit te leggen en dat lukte de minister en haar secondanten in Genève dan ook niet. In themasessie 1 bespreekt u hoe beide aanbevelingen uitgevoerd gaan worden. En tevens die over de noodzakelijke voorlichting en training aan OM en rechterlijke macht over het uit te bannen fenomeen van huwelijksgevangenschap.

Dat laatste komt ook in Themasessie 8 over de schadelijke praktijken aan de orde.

Het Comité geeft ook andere aanbevelingen die vandaag helaas niet besproken worden, maar wel node uitvoering behoeven.

Zoals de openbaarmaking van de *human rights impact assessment* en de *compliance checks*, waaruit duidelijk moet worden of voorgenomen beleid en wetgeving wel strookt met het Vrouwenverdrag en andere mensenrechtenverdragen.

En het zeker stellen dat gemeenten niet over gaan tot illegale registratie van sekswerkers, wier mensenrechten evenzeer gewaarborgd behoren te worden als die van andere vrouwen.

Het Netwerk had u graag in E-pub ter beschikking gesteld of eventueel bij binnenkomst uitgereikt een samenvatting in begrijpelijk Nederlands van de conclusies en aanbevelingen van het Comité. Dit voorzien van de context van de verschillende onderwerpen en uitleg over het VN-Vrouwenverdrag.

Volgens het ministerie kon bruin dit niet trekken: geen ruimte in het budget voor deze conferentie. Voor uitvoering van het *request* (para 49) om de Concluding Observations in 's lands talen breed te verspreiden leunt de regering op het College voor de Rechten van de Mens. Hulde voor het CRM, maar als u ook liever een publieksversie heeft, wat let u om dit als aanbeveling uit uw themasessie te laten komen?

Tot slot: onder de briljante titel *Werkt u ook zo graag voor niets?* voerde de FNV Vrouwenbond in de jaren 80 campagne.

Vrouwen willen betaald worden voor werk; niet veroordeeld zijn tot vrijwilligerswerk. Toen

en nu. Behoudens de experts die in de tijd van de baas optreden staan we hier in eigen tijd en op eigen kosten.

Dat is vast niet wat CEDAW voor ogen had toen ze de regering complimenteerde met het initiatief voor deze conferentie.

Para 18 luidt namelijk: *The Committee urges the State party to ensure that the funding of organisations working in the field of women's rights, including organizations of black and migrant women is sustained to enable them to contribute in an efficient manner to the continuing implementation of the Convention.*

Mijn eigen reiskosten (helemaal uit Friesland) zouden wel vergoed worden – zou dit in plaats komen van de door CEDAW vereiste vertaling van de Concluding Observations het Fries?

Ik wens u een inspirerende en productieve conferentie.

Leontine Bijleveld, vertrekkend voorzitter Netwerk VN-Vrouwenverdrag